

ACC. N:R M. 10719:1-10.

Landskap: Småland Upptecknat av: H. J. Nilsson

Härad: Östra Adress: Mariannelund

Socken: Kvåkskult, Karlsborg Berättat av: Densamme

Uppteckningsår: 1948 Född år 1865 i Kvåkskult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Offer mot sjukdom.

s. 1-10.

Fb. 8. 1.

Skriv endast på denna sida!

Sägner om offer för Gjuckdon

Min farfar som var född i Rumsdulla
Kobmak län 1804. berättade i min barndom om
ett man fick ej stå ut kokkett vatten över
de ställen där glänsor hade sina underjordiska
vistelser, innan man slog ut det så skulle
man ropa till, är någon i vägen så gå
undan! jag slår ut varmt. Gjorde dom
ej det ropet kunde man få "otbläst" eller
"åvor" (ett slags exem), Det kunde betas genom
att man skrapade Guld eller silver av en
vigselring, i goda de mer det där man källt
ut vattnet, detta som ett offer för att bli
kvitt för det onda.

Ett annat sätt att få bot för det onda
var att gå till en särdja och låta bläsa
bort det onda genom bläsa för det med
bälgen, skall tala om hur det tillgick.

J. G. 1.

Vi hadde smedja, o min far var smed.
men den dagen var han gj' brenn, jag var
då en pojke på 5 år. Då kom det en
gammal kvinna med ett barn på armen
det var en flicka. hon bad att få låna
smedjaren, va i alla tier sa du ha den
ta. sa moran, ja flicka här ha fått åka
bläst o vi sulle blåsa bort då må
sansbäljen, ja då ja du vist låna den
sa mor, o ja ska gå med dej.
då va bra sa karragen, men ja ska
be att pojken din få gå må o dra
föt då sa va ett manfolk som drar
Då vi kom i smedjan så rengjorde
vi fyren från aska o sot och lade
en sack fram för för barnet att ligga
på. Då allt var färdigt så säger karragen
nu sa du ska kalle o må ja fråja dej.

3
va dra du för? så skulle jag
svarta ja bläser bort älvorna på
barnet, detta skulle upprepar tre gånger
sunder det kärnan vände på barn-
ansgen i fjeren. Men om det hjälpte
det minns jag ej, men den som hadde
roligt så var det jag, ty jag skrattade
i jessa dar åt den nye sannen så
jag stod i drog åt, ty pojkar har
aldrig svårt för att skratta.

Det var ofta man hörde berättas
om älvorna här i Småland och att
dom hadde sitt hemvist i stenrösen
eller under stena och i buskskär, fick
någon en sjukdom som troddes komma
genom att älvorna ofredats, så skulle
man ta en koppar eller silverslant
i gå till viss källa och ofta den till
älvorna

ACC. N:R M.10719:4

offerkällor

Källan skulle vara en sådan var vatten
rinner mot norr.

Det har funnits offerkällor på
vissa platser som knappast mycket
vet om. I Kockshult östra lärad (Smål)
(min barndoms socker) fanns en gård med
namnet Kockberg borta två kilometer
från kyrkan i västlig riktning.

På midiet av 1850-talet så var min
far landbrukare där han var då 21
år, (det var min farfar som brukade
gården) så far var ju liksom drängar
så en solig söndag så gick farfar
till kyrka, då säger han till far
att nu kan du ta en spade så gå
något bagen till hålla så se till
om kreaturen har vatten, eller om
dom har trampat igen den.

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Får tog spaden och gick, och av
källan syntes ej mycket ty den var
verkligen genomsudd. Så han fick
söndagsarbete med att gräva, han
blev så trött så han satte sig att
vila, då han satt i såg på sitt
arbete så fick han se så många
gröna fläckar i grusjorden han
grävt upp, han undersökte detta
i föm att det var gamla Trappor
m. g. m. en eldades arbetsbuxen i
han undersökte mer i när och hittade
några stycken den gången, han
rengjorde dem och gick andra till
fåden hittade han fler så jag
vill ans att han hade en 30-40 st
Många var för vitt rade men att vilka
ej kunde är tal svagt synas.
att så källor som är fördolda

Då han kom hem ä visade sitt fynd
så sa hans mor, att han skulle låta
den till baka ty det var nog öppet
pengar och att han kunde på sjukdom
men det gjorde han alltså, dess
förvarade han hela sin tid, till 1919
då han dog 81 år gammal, då ände
jag dem och nu finns en del av dem
på vårt hembyggs museum.

Det var många krämpor som
dom kunde sätta bort i vissa träd
dessa träd fick namnet trollträd,
blev dessa träd benämnda så gick alla
dit för att på något sätt sätta bort
sitt ondska, genom att slå i stora klitar
borra in pinnar slå in spikar, rita
kors ä figurer på stammen, ingen
vågade lägga det ty då blev dom sjuka
sådes det ✓

ACC. N:R M. 10719:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Träd som sjukdomarna var satta uti
har jag aldrig sett ej heller vet var
som fins något. Ett s.ä. v. värdträd
får ofta ryktet om sig att det är ett
trädträd och får eller från sjöbergas där
blott en sägen gått att en sjukdom är
insett i det jag hörde en gång en
sägen att någon skulle hugga ett så
dant träd ty det står till träderna,
då han hög tredje hugget så kom
det ut blod ur trädet, å en röst
hörde sagt att hugga du mig så
blir du själv snart huggen, han lät
bli att hugga. Sägen från Karlstorp östra Herred
För att bota (skerman Engelska sjukan)
på ett barn så skulle det dragas inom
et hål i något träd, och därefter bära
det mot sols tre gånger bring trädet.

8
Sitt offer till träd för sjukdom
är obekant, men offer i sjö för
fiske lycka har jag både hört i
sett. Det hände i min hemsocken Kråkslett
der fanns en liten insjö med namnet Gosjö
det gick aldrig att spörmeta på en
söndag utan be sjön om löfte och
samtidigt offer en svart, jag var
med der en söndag i sällskap med
en äldre person för att meta jag
och ju liten pojke i det var väldigt
för följare ^{med} honom bad om lov att fö
meta i kastade ut två öre i sjön
och vi fick båda brev med fisk
sedan var jag där flera gånger men
fick aldrig några, orsaken tyckte
då vara offerditt, men tron
verkar ju i allt!

Var som nu fins någon betydande
 offer hålla är obekant och även tiden
 då sådana besökte, men ett är i
 alla fall säkert att dom funnits till
 i min barndom för 20 a 25 år sedan
 då gick man alltid till en hålla
 Midsommarnatten för att dricka, ty
 då blommar vattnet, då skulle man
 dricka hålla för sommaren, men offrade
 gjorde man ej, ungdomen samlades i
 stora kaper för att gå till hållan
 som det kallades, ofta skulle man ta
 hem en flaska vatten till mor det skulle
 bli till Midsommaraft. Skulle dom
 bada vid midsommar, skulle man offra
 till Väcken för att skyddas för sjukdom
 ty vatten blomningen var Väckens bad-
 dagar Blomdagarna var tre dagar före a tre da-
 gar efter midsommar

Tomtekvällen vid jul, fick man
ej arbeta hela natten utan be Tomten
om lov samt ofra en slant till
hansom femoran att kasta en slant i
sågon obetydlig väja för att und-
vika olyckor i arbetet.

Ofer gjordes i kyrka av kvinnor
som genomgått en förlossning. Hon
skulle ofra en slant den dagen
hon kyrktogs.

Offer skulle givas i den stora
kammare-benedjen till Tomten för
att han skulle vara räcksmeden
behjälplig under året.

Det var nog mycket annat sådant
som man med åren glömts
 bort så fort de gamla sederna
upplörde och nytt folk växte till.